

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 22 • Perjantaina 9. marraskuuta 2007

58. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

Viisi ystävystä eli Leineperin fiikat vasemmalta Helena Lehtonen, Raija Laaksonen, Airi Vi-havainen, Taimi Bergendahl ja Milja Mäkinen.

”Taasha myö männää”...

Muuttolintujen mukana Hiitolaan

Lokakuun alussa lintujen syysmuuton ollessa vielä käynnissä lähti joukko hiitolaisia ja heidän ystäviään muuttolintujen tavoin kohti Karjalaa. Lintujen jatkaessa matkaansa me pysähdyimme kuitenkin jo Hiitolaan.

Kyseinen matka oli viides Hiitolan Pitäjäseuran tänä vuonna Hiitolaan suuntautunut matka. Matkaan osallistui 18 henkilöä, joista osa on Hiitolassa syntyneitä, osa jälkipolvea. Mukana matkalla oli myös paljasjalkaisia satakuntalaisia. Monille kotiseutumatka oli jo tuttu juttu, mukana oli kuitenkin myös ensikertalaisia.

Matkatunnelma oli alusta alkaen leppoisan mukavaa, haasteltiia myö karjalaa, ja tunnelman luomiseksi soitettiin ja laulettiin karjalaista musiikkia. Tutulla kahvipaikalla Muolaassa maistuiivat piiraskohvit erinomaisilta pitkän ajon lomassa. Nyt jo tutuiksi tulleet bisnesmiehet hääräsivät tuttuun tapaan myymäläautoissaan.

Omenankukkien kaupunki Käkisalmi oli tällä kertaa majoituspaikkanamme, siellä majoittuminen mökkikylään sujui vaivatta, puhuihan paikan emäntä ja isäntä hyvää suomenkieltä. Majoituksen tasoon olimme oikein tyytyväisiä.

Yleensä huonot hiekkatiet Hiitolan ja Kurkijo-

alueella olivat nyt yllättävän hyvässä kunnossa: niitä pitkin voi jopa ajaa eikä ainoastaan edetä. Olipa ylinopeussakotkin lähellä, niistä kuitenkin selvittiin puhumalla.

Hiitola-päivämme alkoi hieman sumuisissa merkeissä. Ilma kuitenkin parani aurinkoiseksi päivän edetessä.

Perinteiseen tapaan ensimmäisenä kohteenamme oli Hiitolan hautausmaa, jossa vietimme mieliin painuvan tuokion. Mukana olleet vanhat kuvat kirkon alueesta elävöittivät tunnelmaa. Hiitolan kirkonkellojen soidessa (nauhalla) vei jokainen matkailainen kynttilätervehdyksen muistomerkille menneitä sukupolvia muistaen.

Yhdessä laulamamme Maa on niin kaunis sai miellet herkistymään. Paha mieli tuli, kun näimme, miten hautarauhaa oli karkeasti loukattu. Myös Sankarivainajien muistomerkille veimme sinisen kynttilän. Kunniatehtävän sai hoitaakseen seurueemme vanhin Harri Brotherus.

Jännitystä ilmassa...

Ensimmäistä kertaa mukana ollut Kari Tontti taisi kokea pientä jännityksen poikasta, sillä hän lähti kohti Raivattalaa ja sukunsa kotia pelkkien valokuvien

ja hyvien ohjeiden perusteella, luottavaisin mielin tosin. Varoitelin, että talon ulkoasu on voinut muuttua tai monen muun rakennuksen tavoin voinut nousta jopa savuna ilmaan.

Eipä meinannut Kari illalla enää maan pinnalla pysyä, niin tyytyväinen hän oli kokemaansa. Koti löytyi vaivatta, tapaaminen nykyasukkaiden kanssa oli sydämellinen, yhteinen kielikin löytyi, olo oli kuin lottovoiton saaneella. Ja mielessä pyöri jo uusi matka ensi kesänä...

Myös Hännilänhovin herran Valter Brotheruksen kävelykeppi pääsi nyt suvun nuoren isännän Harrin (78 v.) toimesta hovin alueelle ulkoilemaan. Paljon on keppi aikanaan varmasti nähnyt ja taatusti ihmetteli nyt näkemäänsä. Oli mukavaa ja mielenkiintoista kuunnella muistitietoista kerrontaa sen aikaisen Hiitolan elämänmenosta. Illan tunnelmoinnissa Harri sanoikin, ettei ole merkitystä sillä, onko omistanut 100 vai kaksi lehmää, hevosta, lammasta tai paljon vai vähän maata ja metsää, sillä kaikille on kodin menetys ollut yhtä kipeä kokemus.

Moni pääsi käymään syksyisellä kotipihallaan, joka toivotti kävijät ruskan keltaamin koivunlehden tervehdykseksi. Ja aivan kuin tuulen oksia heiluttaessa olisi jostain kuulunut kuiskaus: ”Tervetuloa kotiin...”

Aina hauskaa olla pittää...

Matkalla mukana oli viisi lapsuuden ystävää Ulvilan Leineperin kylästä. Oli ilo kerrata riemastuttavia ja myös liikuttavia muistoja nyt vuosikymmeniä myöhemmin. Juttu ja nauru luistivat aivan, kuin noita vuosia ei välissä olisi ollutkaan. Yksi meistä viidestä tytöstä oli satakuntalainen, joka kuului ehdottomasti näihin muisteluihin mukaan, olihan lapsuus ja nuoruus vietetty yhdessä ajattelemana silloin, mitä heimoa kukin oli: oltiin vain saman kylän nuoria. Silloin solmittiin ”yli rajojen” ystä-

**Sivuillamme
TÄNÄÄN mm.**

Aikapyörällä Karjalaan	3
Eino Heikinmaa:	
Sota-aika, osa 3	4
Elisenvaaran koululta	5
Räsäset Kurkijoella, osa 3	6
Orpana: Historian havinaa	7
Ukon veneessä	7

**Loppuvuoden Kurkijokelaiset ilmestyvät
23.11., 14.12. (joulunumero) ja 28.12.**

vyyksiä, jotka kestävät edelleenkin.

Yhteinen Illanvietto sujui laulellen ja juttuja kertoillen, innostuivatpa seurueen upeääniset ”pojat” laulamaan naisille toinen toistaan hienompia serenadeja. Olimme aivan mykistyneitä näistä upeista lauluista samoin useista vaikuttavista puheenvuoroista joita matkalaiset käyttivät kertoessaan matkaym. tunnelmista.

Matkan onnistumiseen tarvitaan aina useita elementtejä yksi tärkeimmistä on tietysti matkustajien luoma yhteenkuulumisen tunne mistä huokuu ”myö oloa kaikki sammaa issoo Hiitolaista perhettä”. tähän vastaan kaikki jotka viihtyvät joukossamme ja omista syntyperistään huolimatta arvostavat vaalimaamme karjalaista perinnettä.

Kunnia-karjalainen

Huumorintaju on näillä matkoilla tosi tärkeä sillä yllätyksellisiäkin tilanteita saattaa tulla eteen, silloin piukkapipoisilla on pasmat heti sekaisin, kun taas moni huumorintajullaan ottaa asiat rauhallisesti kääntäen ne jopa positiivisiksi.

Tällä kertaa mukana ollut iloinen ja huumorintajuinen porukka sai kokea ennenkuulumatonta... satakuntalaisesta ”kruunattiin” kunniakarjalainen.

Nyt kolmannella Hiitolan matkallaan ollut Jukka Hatanpää sai nimittäin vastaanottaa tämän arvonimen oikein mitalin kera, sen hänelle hienoin saatesanoin luovutti Harri Brotherus.

Arvovaltaiset peruskarjalaiset pistivät viisaat

JATKUU SIV. 8

Matkalaisten kynttilätervehdys Hiitolan kirkon ja hautausmaan muistomerkillä.

Tervehdytetään koulumaailma

Olemme valmistautuneet Elisenvaaran kouluksuksen suureen juhlaan, koulun 80-vuotispäivään, mutta keskiviikkona toisesta koulukeskuksesta, Tuusulan Jokelasta saimme kuulla aivan päinvastaisia uutisia, suru-uutisia. Jokelan lukion abiturientti ampui muutamien minuuttien aikana kahdeksan ihmistä ja haavoitti kuolettavasti itseään. Tapahtumat Jokelan lukiossa nousivat hetkessä ykkösuutiseksi Suomen lisäksi myös koko Euroopassa. Kysymystä, miksi näin kävi, toistellaan ja sitä pohditaan pitkään. Myös Suomen ulkopuolella ihmetellään, kuinka Suomessa voi tapahtua jotain tämänkaltaista. Suomea on totuttu pitämään eräänlaisena "lintukotona", turvallisen paikkana elää ja liikkua.

Ei meidän vieläkään tarvitse pelätä sitä, että tällainen toistuisi, ainakaan pian. Ei meidän kannata elää pelossa, sillä yksittäistapauksia nämä varmasti ovat. Silti eräs asiantuntija televisiossa vielä samana iltana kertoi, että hän oli jo 15 vuoden ajan tiennyt, että myös Suomen kouluissa tulisi tapahtumaan jotain kamalaa. Koulumaailmassa kaikki eivät voi hyvin. Koulukiusaamisesta puhutaan, mutta pystytäänkö sille tekemään jotain eli pystytäänkö sitä ikinä kouluista

poistamaan. Media on meille kertonut, että kyseinen ampuja oli muun muassa koulukiusattu. Koulukiusaamisen poistamisen lisäksi tarvitaan paljon jälkihoitoa, ettei asia jäisi kasvamaan korkoa ja paisumaan kiusatun mielessä.

Jos jotain positiivista yhdeksän ihmisen menehtymiseen ja suurensuureen inhimilliseen tragediaan ja suruun päättyneestä tapahtumasta toivoisi koituvan, niin sen, että nuoret koulukiusaajat menisivät itseensä ja ottaisivat opikseen. "Viattoman" tuntuista kiusaamisesta voi lopulta koitua todella vakava tapahtumaketju.

Koko koulumaailma suree Jokelan kouluksuksen kanssa. Eilen se näkyi katukuvassa, kun Suomen liput vedettiin puolitankoihin. Silti elämä jatkuu. Toivottavasti koulumaailma tervehtyy entisestään, eikä yhtäkään oppilasta tai opettajaa jätetä yksin. Löysin virsikirjan osastosta Koulu ja opiskelu, virsistä nro 484-489, monta hyvää ja koskettavaa tekstiä, joita soisin aamuhartauksissa käytettävän. Ne siunaavat kunkin tulevan koulupäivän.

Raija Hjelm

"Tahdon auttaa toisia.
Jeesus, riidat poista.
Auta, ettei koulussa
kukaan kiusaa toista."

Virsi 488:3

Muistettavaa

Hiitolan ja Kurkijoen sukutukimusiikki kokoontuu 15.11. klo 18 Karjalatalon Wärtsilä-salissa, Käpylänkujua 1, Helsinki. Saapua voi jo klo 15 alkaen. Vaihdamme tutkimustietoja ja keskustelemme ensi vuoden aiheista. Seuraavat kokoukset to 13.12. ja to 17.1.2008. Tervetuloa kaikki hiitolaisia ja kurkijokelaisia sukua tutkivat ja tutkimusta aloittavat. Lisätietoja Veikko Revolta puh. 050-560 6049, s-posti: veikkorepo@hotmail.com.

Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhla la 17.11. klo 13 Kyrössä. Iltamat klo 18. Tied. puh. (02) 486 510 tai www.elisenvaara.fi.

Pääsky ry:n järjestämät joulumyyjäiset la 8.12. klo 9-17 Karjalatalon juhlasalissa.

Kurkijoki-Seura ry:n joulujuhla su 9.12. klo 14 Karjalatalon yläsalissa.

Lappeenrannan kurkijokelaiset. Tervetuloa Eeva Kempin kotiin to 13.12. klo 13, Aionkatu 37 B 5, Lappeenranta.

NIMIPÄIVÄT

pe 9.11. Teuvo
la 10.11. Martti
su 11.11. Panu,
Isänpäivä

ma 12.11. Virpi
ti 13.11. Kristian, Ano
ke 14.11. Iiris
to 15.11. Janina, Janika,
Janita, Janette
pe 16.11. Aarne, Aarno,
Aarni

la 17.11. Eino, Einari
su 18.11. Tenho, Jousia,
Valvomisen
sunnuntai

ma 19.11. Liisa, Liisi,
Elisa, Eliisa,
Elise, Elisabet

ti 20.11. Jari, Jalmari,
Lapsen oikeuk-
sien päivä

ke 21.11. Hilma
to 22.11. Silja, Selja

Viimekesäiseen tapaan
pitäjäjuhlat järjestetään elokuussa.
Kurkijokelaisten 62. pitäjäjuhlat
Loimaalla 9.-10.8.2008

Joulutervehdyksiä
voi jo lähettää tai tuoda toimitukseen.
Hinta entinen eli 5 euroa. Lehti ilmestyy 14.12.
Huom. toimitus on kiinni 3.-9.12.

Yöllä

Pimeä, sateinen syksyn yö
ei valoa missään näy.
On unessa ihmiset, joilla on
työ.
Kello yhden tuntia käy,
ihan hiljaa huokailee syksyn
yö.
Olen, elän, lepoa toivon.
Sydänrukkani rinnassa
hiljaa lyö,
ehkä joskus uneen vaivun.
Ehkä joskus on pelkkä
hiljaisuus,
ehkä tuskatta oloon taivun.
On herätessä taas päivä
uus.

Väsyneelle uusi
mahdollisuus,
ehkä säteitään aurinko
antaa,
minut uuteen päivään
kantaa.

A. K.

Värien vaihtuessa

Sama maisema
niin monen värisenä.
Sama koivu
ensin lehdetönä
huurretta oksillaan.
Yhtäkkiä vihertävät
oksissa hiirenkorvat.
Pian lehdet täydessä
vihreydessään.
Salaat hiipii syys
keltaisena, hehkuvana
tuulen riipiessä
pian paljaana.

Pakkasyön jälkeen
jäähelmet oksilla
kuin timantit.
Lumen peittäessä
pumpulin peitossa.
Aurinko sulattaa.
Tippuvatko kyneleet?

Terttu Ketola

Kustantaja ja julkaisija: KURKIJOKI-SÄÄTIÖ
www.kurkijoki.fi

Toimitusneuvosto: Kurkijoki-Säätiön hallitus

Toimitus: Päätoimittaja Raija Hjelm

ja kaikki Kurkijokelaisen ystävät

Toimitus: Koulukuja 7, 32200 Loimaa

Avoimena: Tiistaisin ja perjantaisin klo 9-14

puh./fax (02) 762 2551, matkapuh. 050-521 3336

Lakon tai muun ylivoimaisen esteen takia ilmestymättä jääneistä numeroista ei suoriteta korvausta. Toimitus pidättää oikeuden muokata ja lyhentää lähetettyjä aineistoja. Lehden vastuu ilmoituksen poisjäämisestä tai julkaisemisesta sattuneesta virheestä rajoittuu enimmäisään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

ILMOITUSHINNAT:

4-väri 60 centtiä/mm + alv 22 %
Mustavalko 45 centtiä/mm + alv 22 %

Säännöllisistä ja jatkuvista ilmoituksista huomattava alennus. Väri-ilmoitukset sopimuksen mukaan. Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoitusaineistojen jättöaika: keskiviikko klo 16 mennessä.

Lehti ilmestyy pääasiassa joka toinen perjantai. Painosmäärä 2000 kpl.

TILAUSHINNAT:

vuosi 35 euroa
6 kk 20 euroa
3 kk 12 euroa
Pohjoismaat 39 euroa
Muualla 46 euroa

toimitus@kurkijokelainen.inet.fi
Tilinumero: LSOP 523900-4897

Sivunvalmistus:
Etusivu Frontpage, Loimaa
Paino: Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

ISSN 0782-5668

Hartaus sunnuntaiksi 11.11.
24. sunnuntai helluntaista,
isänpäivä

Omaksi kuvakseen

Kirkoista ja luostareista on haettu turvaa kautta vuosisatojen. Suomen ekumeeninen neuvosto julkisti viime keväänä maamme kristillisille kirkoille ensimmäistä kertaa ohjeet siitä, miten pitää toimia, kun turvapaikanhakija hakee suoja seurakunnasta hengenvaaraan vedoten. Ohjeet herättivät voimakkaita mielipiteitä puolesta ja vastaan. Ne asettivat eteemme ikivanhan kysymyksen: "Ketä meidän tulee ristiriitatilanteissa vii-me kädessä kuulla?"

"Sano siis meille, mitä mieltä olet: onko oikein maksaa keisarille veroa vai ei?" Jeesuksen vastustajat tivaavat häneltä tämän sunnuntain evankeliumissa (Matt. 22:15-22). He kysyivät oman aikansa kiistassa, oliko luvallista osallistua Rooman valtakunnan väestönlaskentaan, jonka yhteydessä vero maataloustuotteista ja henkilökohtaisesta omaisuudesta kannettiin. Vaikka roomalainen verotus oli ollut käytössä Juudeassa jo vuodesta 63 eKr., monet vastustivat sitä Jeesuksen elinaikana edelleen, vastustivat sekä uskonnollisin perustein että periaatteesta.

Jeesus pyytää vastustajiaan näyttämään verorahan. Kenen kuva siihen on kaiverrettu? Keisarin. Te siis itse kannatte rahaa, josta ette haluaisi maksaa veroa. "Antakaa keisarille, mikä keisarille kuuluu!" Jeesus sanoo. On pyrittävä noudattamaan sitä yhteiskunnallista järjestystä, mikä maassa vallitsee. Valtio edustaa perimmältään sitä hyvää, jonka kautta Jumala varjelee ja ylläpitää elämää, on Jeesuksen sanoja soveltaen opetettu kautta vuosisatojen.

Mutta Jeesus lisää: "Antakaa Jumalalle, mikä Jumalalle kuuluu." Elämässä voi tulla tilanteita, joissa kristittyjen solidaarisuus valtiota kohtaan joutuu koetteille. Silloin kuuliaisuus Jumalalle ylittää kuuliaisuusvaatimuksen valtiota kohtaan. Näin kirkot ovat yhä uusissa tilanteissa ymmärtäneet Jeesuksen sanat silloin, kun ne ovat hänen opetustaan kuunnellen olleet valmiit ottamaan etäisyyttä vallitsevaan yhteiskunnalliseen järjestykseen.

Kolikkoon on kaiverrettu hallitsijan kuva. Ihmiseen on lähentämättömällä tavalla kaiverrettu luojansa kuva. Niin kuin lapsi kantaa isänsä ja äitinsä piirteitä itsessään, niin meihin jokaiseen on piirtynyt Jumalan kuva. Omaksi kuvakseen hän meidät loi. Siksi me kuulumme hänelle.

Juha Raatikainen

Kirjoittaja on Kymin seurakunnan kirkkoherra.

Onks tietoo KYSYMYKSET?

1. Eukonkannon MM-kilpailut järjestetään kesä-heinäkuun vaihteessa. Missä kisat pidetään?
2. Minä vuonna Naantalin kaupunki perustettiin?
3. Ensimmäiset suomalaiset YK:n rauhanturvajoukot lähtivät matkaan vuonna 1956. Minne joukot suuntasivat?
4. Kuinka monelle kielelle Kalevala on käännetty?
5. Kuina mones Suomen arkkipiispa Jukka Paarma on?
6. Mitä on sakkaroosi?
7. Kuinka pitkä matka on yksi virsta?
8. Mikä on totin vanhahtava nimitys?
9. Kuka toimi Suomen ensimmäisenä ympäristöministerinä vuosina 1983-87?
10. Mikä on Suomen suosituin rotukissa?

Oikaisu

Elisenvaaran koulun juhlatmatkasta kertovassa jutussa Kurkijokelaisen numerossa 21/26.10.2007 sivulla 1 olivat toimittajalta menneet viikonpäivät sekaisin. Matka Kurkijoelle Elisenvaaraan alkaa siis keskiviikkona 11.6.2008, ja takaisin kotimaahan tullaan perjantaina 13.6. Päivämäärät olivat jutussa oikein, vain viikonpäivät heittivät yhdellä. Pahoittelemme sekaannusta.

Haapasen Hautaustoimisto

TÄYDELLINEN HAUTAUSPALVELU
Puh. 762 2700 ja 762 2857

Heimolinnankatu 16, 32200 Loimaa

Liikeajan jälkeen Reunanen puh. 762 2700
Matkap. 0500 531 814, 050 561 0547

9.11. Luopukaa siis valheesta ja puhukaa toinen toisellenne totta, sillä me olemme saman ruumiin jäseniä. Vaikka vihastutekin, älkää tehkö syntiä. Sopikaa riitänne, ennen kuin aurinko laskee. Ef. 4:25-26

10.11. Herra, minä luotan siihen, että sinä pelastat minut. Minä teen sinun käskyjesi mukaan. Minä pysyn uskollisesti sinun liitossasi, se on minulle ylen rakas. Ps. 119:166-167

11.11. Silloin Jeesus sanoi heille: "Antakaa siis keisarille mikä keisarille kuuluu ja Jumalalle mikä Jumalalle kuuluu." Matt. 22:21

12.11. Sinun, Herra, on suuruus ja voima, kunnia, kirkkaus ja valta, sillä sinun on kaikki, mitä on taivaassa ja maan päällä. Sinun on kuninkuus, sinä olet kaikkea muuta korkeammalla. 1. Aik. 29:11

13.11. Näin sanoo Herra Sebaot, Israelin Jumala: Suurella voimallani ja väkevällä kädelläni minä olen luonut sekä maan että ihmiset ja eläimet, jotka maan päällä ovat. Jer. 27:4-5

14.11. Olenhan usein sanonut teille ja nyt sanon aivan itkien, että monet elävät Kristuksen ristin vihollisina. Heidän loppunsa on kadotus. Fil. 3:18-19

15.11. Mutta me olemme taivaan kansalaisia, ja taivaasta me odotamme pelastajaksi Herraa Jeesusta Kristusta. Fil. 3:20

16.11. Mutta Pietari ja Johannes vastasivat heille: "Onko Jumalan edessä oikein totella enemmän teitä kuin Jumalaa? Ratkaiskaa itse." Apt. 4:19

17.11. Minä ylistän iäti Herraa, laulan kiitosta Jaakobin Jumalalle. Hän murtaa jumalattomien mahdin, mutta vanhurskas kohoaa kunniaan. Ps. 75:10-11

18.11. Tyhmit ottivat lampunsa, mutta eivät varanneet mukaansa öljyä. Väisaat sitä vastoin ottivat lampun lisäksi mukaansa öljyastian. Matt. 25:3-4

19.11. Kun sulhanen viipyi, heitä kaikkia alkoi väsyttää, ja he nukahtivat. Mutta keskellä yötä kuului huuto: "Ylkä tulee! Menkää häntä vastaan!" Matt. 25:5-6

20.11. Valmistaudu kohtamaan Jumalasi, Israel! Katso, hän on muovannut vuoret ja luonut tuulen. Hän ilmoittaa ihmisille tahtonsa. Aam. 4:12-13

21.11. Älkää te, rakkaat ystävät, unohtako tätä: Herralle yksi päivä on kuin tuhat vuotta ja tuhat vuotta kuin yksi päivä. 2. Piet. 3:8

22.11. Herran päivä tulee kuin varas. Sinä päivänä taivaat katoavat jylhien, taivaankappaleet palavat ja hajoavat. Silloin paljastuu maa ja kaikki, mitä ihminen on maan päällä saanut aikaan. 2. Piet. 3:10

Muiston sirusia lapsuudesta

Kun tulee paljon ikää, tulee lapsuus joskus kirkkaasti mieleen kuten minulekin loikoillessani ja katsoessani, kuinka syysmyrsky repii lehtiä maahan. Vanha pihatammemme piteli ensin kovasti vastaan, mutta viimein on senkin antauduttava tuulen pyörteisiin, kunnes viimein lehti putoaa hiljaa lepatellen kuin perhonen ikään etsien mieluisaa lepopaikkaa. Lapsena minä pidin tuulisista myrskyilmoista. Silloin oli hauskaa antaa tuulen puhaltua joskus hyvinkin navakasti. Olihan kotona sisällä lämpöinen ja turvallinen olo. Tällaisia ajatuksia toi minulle syysmyrsky.

Loikoillessani pohdin myös, kuinkahan hauska puku tulisikaan kaikista kir-

jävistä lehdistä. Taiteilijat ja suunnittelijat tekevät hienoja luomuksia lähes kaikesta kuten sammaleestakin. Mutta heillä on nykyään siihen hankittu taito, ehkä epäonnistumistenkin kautta opittu.

Mutta mennäkseni takaisin lapsuuteeni. Meillä oli kuusi vekaraa, minä olin neljänneksi vanhin, jolle lankesi kuin itsestään vanhempien siskojeni "pieniksi jääneet" vaatteet. Todellisuudessa eivät ne aina tainneet ehtiä jäädä pienikään, mutta sellainen tapa oli, että pitovuoro siirtyi nuoremmalle siskolle.

Siis kun pitovuoro tuli minun kohdalleni, oli mekkokin jo kulunut ja virttynyt. En tuosta kuitenkaan suurista murheista kantanut tiesin, kuinka tiukkaa rahan-

kanssa silloin oli.

Kerran kuitenkin päätin itse vaikuttaa uuden puvun saamiseen. Vehnäjauhot ja muutkin jauhot ja ryynit vietiin kauppaan kangaspusseissa, mutta kauppiat säilyttivät niitä laareissa. Niin kauppialle jäi tyhjiä pusseja. Meidän kauppias Varjus sanoi joskus kuin ohimennen: "Siinä on hyvä ehjä säkki."

Hintaakaan en kysynyt, kun pyysin saada säkin, johon kauppias vastasi: "Pitäähän se Annin antaa pussi." (Anni oli kutsumanimeni pienenä, ei papinkerjoissa.) Olin iloinen saadessani säkin, josta tekisin nätin leningin. Ostin vielä sinisen väripussin, että saisin värjättyä leningin. Pidän sinisestä edelleen.

Niin tuli puku valmiiksi

nopeassa tahdissa, ja värikin näytti hyvältä hametta kattilassa painellessani. Kun pidin vaatetta määrätyn ajan väriliemessä, näytti se sopivalta. Niin minä vielä silitin sen ja juoksi uusi mekko päälläni toisten lasten luokse vähän yllpeänäkin...

Mutta voi sitä naurunremakkaa, mikä lapsilaumalta pääsi, kun se näki hameeni. Selässä luki suurin kirjaimin Vaasan Höyrymylly. Sanat olivat ennen värjäystäni punaiset, muttei se sininen väri peittänytään tekstiä. Siihen pikku lauseeseen meni minun iloni.

Äiti koitti jotenkin korjata mallia, etten nyt ihan höyrymyllyltä olisi näyttänyt. Korjauksen jälkeen pidin mekkoa, joskin hyvin sekavin tuntein, koska tiesin toisten nauravan "höyrymyllylle". Kaikesta huolimatta iloista syksyä lukijoille, toivottaa

Aino Koppi

Kuolleet lehdet

Pihani pihlaja, joka pudottaa joka syksy lehtensä pieneksi ympyräksi juurelleen, vieläpä vihreinä väriä muuttamatta, teki niin tänäkin syksynä. Sellaisissa kuolleissa lehdissä kahlasin ja yritin saada ne pieneen kasaan pois vietäviksi, kun paikalle sattui Laatokan pohjoisrannan pitäjälehdessä toimittaja, vanha ystävä ja tuttu jo vuosikymmenien takaa. Annoin kuolleiden lehtien olla, ja lähdimme sisälle.

Siinä sitten nokakkain istuessamme kahvipöydässä hän sanoi, että kuolleita lehtiä on muuallakin. Monen karjalaisen lehden kuolinaika on tullut ja tulee edelleenkin. "Tulee se vielä teidän Kurkijokelaisellekin", hän jatkoi. Kysyin, mistä hän sellaista aavistaa, ja hän kertoi sen olevan

vääjäämättömän tosiseikan.

- Kun vanhat kirjoittajat kuolevat, alkaa lehti kirjoitella nykyisistä juhla- ja muista tapahtumista, joista voi lukea paikallislehdistä ja kuunnella alueuutisista. Lukijakunta nuortuu, vain joku hurja kirjoittaja yrittää saada nimensä asiattoman jutun alle, vieraani jatkoi.

Sanoin, että meillä on vanhaa kurkijokelaista sukujuurta oleva nuori päätoimittaja ja tilaajia ihan ropakapaupalla. Ei sekään kuulu auttavan.

- Aika kulkee kulkuaan, vaikka on näitä tuottelaita avustajia, jotka purkavatkin palstatilaa jonninjoutavaan. Karjalan-matkatkin on jo nähty. Siellä ei ole mitään mielenkiintoista, mikä kiinnostaisi muualla syntyneitä nuorempia. Mitä siellä näkevät nämä nuoremmat?

Kivijalkoja, viljelemättömiä peltoja, raikattuja hautausmaita ja sanomatonta epäsiisteyttä kaikkialla, tiilittä toimittajavieraani.

Yritän välillä kysyä: "Siihenkö loppui se sinun lehtesi?" - Olisi pitänyt saada nuorempi toimittaja lehteen ja jotakin valoisampaa, kuuluu vastaus. Sanoin, ettei nuoruuskaan auta, tulisi olla jonkinlaiset tunnesiteet.

Hän vastaa vanhalla sananparrella: "Sitähän se koirakin koikseen sanoo, jossa on kolme yötä." Hän jatkaa: "Panepa ihmiset väkisten tuntemaan kotiseuturakkautta. On eletävä vain eteenpäin, pysyttävä ajan mukana. Ei ikuisesti, ei ikuisesti voi kertoa, missä milloinkin joku kuppikunta kokoontuu. Kymmenen vuoden kuluttua ei enää monta sieltä lähtenyt ole elossa."

"Voi, elä puhu sellaista ja ennusta julmaa loppua lehdellemme", huokaan ja ker-

ron, kuinka lehti on käynyt rakkaaksi vuosikymmenien kuluessa.

- Oi aika vanha kultainen. Älä nyt ota tätä henkilökohtaisesti, vaan jos vanhaksi elät, näet sen ja ainahan voi jatkaa uusillakin elopaikoilla, sanoo vieraani.

Yritän kertoa, että meidänkin kyläpahasessa on monenlaista kulttuuriritaria. Minunkin töherrykseni menevät täydestä. - Ai, sinnehän näyttelyyn olenkin menossa, huudahtaa vieras.

Sovimme, että eletään ja odotetaan. Aika parantaa monenlaiset haavat, jos ketä on loukattu ihan haavoille asti.

Lähden pöyhimään lehtikasaani. Ilta-aurinko punaa vastakkaisen vaaran. Mitenkä ne sanoivatkaan ennen vanhaan: "Iltarusko ilman rusko, aamurusko päivä paha."

A. K.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura kerää perinnettä ja muistitietoa

Aikapyörällä Karjalaan

Matkoja Karjalaan on tehty runsaasti varsinkin 1990-luvun alusta lähtien. Tuona historiallisena ajankohtana siirtokarjalaiset palasivat suurin joukoin kaitavuille kotiseuduilleen. Monille Karjalan käynnistä on tullut suorastaan joka-vuotinen rituaali, aikamatka.

Retket Karjalaan ovat jatkuneet. Minkälaisia ne ovat nyt? Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkisto ja Karjalan Liitto keräävät muistelmia ja matkakertomuksia Karjalan kotiseutumatkoi-
vuoden 2007 loppuun saakka.

Olemme kiinnostuneita monenlaisista matkakokemuksista. Toivomme vastauksia kaikilta matkaajilta: karjalaisilta ja ei-karjalaisilta, nuorilta ja vanhoilta.

Kerro niistä asioista, jotka ovat matkoilta jääneet erityisesti mieleesi. Mikä sai sinut matkalle mukaan? Mikä sinua yhä vetää Karjalaan? Mikä matkailussa on muuttunut vuosien mitaan? Mitä ajattelet Karjalan kylistä, nykyasukkaista ja nykyelämästä? Miten matkustat: yksin, joukossa, omalla autolla, bussilla?

Minkälaisia tunteita matkat sinussa herättävät? Mitä matkamuistoja olet Karjalasta tuonut, ja mitä olet niille tehnyt? Kuljetko aina samoja reittejä vai etsitkö uusia käyntikohteita? Missä pitäjässä/pitäjissä olet käynyt? Mikä merkitys Karjalan-matkoilla on itsellesi, perheellesi, suvullesi?

Aikapyörällä Karjalaan-keruuseen osallistuneita palkitaan vuoden 2008 alkupuolella Karjalan-mat-

koin ja aiheeseen liittyvin julkaisuin.

Vastausohjeet

Vastaa vapaamuotoisesti, omalla tyylilläsi. Kirjoita käsin tai koneella tavalliselle A4-kokoiselle paperille vain toiselle puolelle. Jätä arkin vasempaan reunaan nelisen senttiä tyhjää ja oikeaan reunaan kaksi senttiä arkistointitoimenpiteitä varten.

Kotiseutumatkoja muistellaan vuoden 2007 loppuun saakka

Tekstin pituudelle ei ole rajoitusta. Merkitse erilliselle paperille nimesi, syntymäaikasi ja -paikkasi, ammattisi, osoitteesi ja puhelinnumerosi. Allekirjoita samalla suostumuksesi sii-

hen, että aineisto arkistoidaan nimelläsi kansanrunousarkistoon tutkimuskäyttöön. Mahdolliseen muuhun käyttöön kysytään luovuttajalta erillinen lupa.

Keräämme ensisijaisesti tekstejä, mutta otamme mielellämme vastaan myös valokuvia, äänitteitä ja videotallenteita.

Valokuvat

Merkitse vastauksesi alkuun, pitääkö kuvat tai negatiivit palauttaa. Kirjoita jokaisesta kuvasta erilliselle paperille (ei kuviin) tärkeimmät tiedot: kuvausaike ja -paikka, aihe, henkilöt sekä kuvaaja. Kerro tarina, joka kuvaan liittyy! Lähetä myös negatiivit (kokonaisuina negatiiviliuskoina), mikäli ne ovat käytössäsi.

Valokuvien valokopioita tai laser-kopioita ei arkis-

toida kuva-arkistoon, mutta voit kuitenkin liittää niitä kirjoitukseesi halutessasi. Älä kiinnitä kuvia mihinkään - taitettu paperi tai kirjekuori on hyvä suoja. Jos kuva-aineisto on digitaalisessa muodossa, lähetä kuvatiedostot, älä niiden tulosteita. Saat lisäohjeita skannauksesta ja kaikista kuvien lähettämiseen liittyvästä Kansanrunousarkiston kuva-arkistosta (p. 020 113 1286).

Äänitteet

Voit äänittää kertomuksesi C-kasetille, minidisc-levylle tai digitaaliseen muotoon (esim. wav- tai mp3-tiedostoksi) jollekin muulle tallennusalustalle. Sanele äänitteelle ensin haastatteluaike ja -paikka. Kerro henkilötietosi ja mahdollisen haastatteltavan

henkilötiedot. Pyydä haastatteltavalta suostumus siihen, että aineisto arkistoidaan hänen nimellään Kansanrunousarkistoon tutkimuskäyttöön. Merkitse nämä tiedot myös äänitteen koteloon ja kerro äänitteen sisältö lyhyesti erillisellä paperilla. Mahdollisia videoformaatteja ovat mm. VHS, S-VHS, Hi-8 sekä DV. Äänitteitä koskevat ohjeet koskevat myös videoaineistoja.

Lisätietoja: <http://www.finlit.fi/kra/keruut/karjalanmatkat.htm> ja tutkija Liisa Lehto, puh. 020 113 1242, liisa.lehto@finlit.fi.

Muistelmia voi lähettää sähköpostitse osoitteella keruu@finlit.fi tai postiosoitteella

SKS/Kansanrunousarkisto, PL 259, 00171 HELSINKI.

Paukkua kerrakseen

Joku tiesi kertoa, että Koskuille mentäessä Pitkänmäen kohdalla murroksessa oli kuusituumainen suutari ja siitä oli sytytin kierretty pois, joten se olisi ainakin meidän mielestämme vaaraton. Porukassa tuumittiin: ”Mennään ja räjäytetään se pois.” Pohdintaa aiheutti ainoastaan se, olisiko meillä siihen tarpeita.

Meitä oli Olavi ja kaksi Einoa. Meidän kotoa löytyi alkupanos ja nalli, kaimalta tykinruutia, Olaville jäi sitten metrin pituisen laudanpätkän hankkiminen. Näin monenlaisia aineita tarvittiin, kun tulilanka oli loppunut. Tulilankaa tarvittiin nimittäin moneen paikkaan, mutta tykinruuti korvasi sen, sillä se paloi aika hitaasti vapaassa ilmassa. Sitä olimme monesti kokeilleet.

Kun tarpeet olivat kasassa, niin päivänä muutamana läksimme matkaan. Matkaa kertyi meiltä pari kilometriä. Kun saavuimme paikalle, niin siellähän se ”ranu” odotti risukossa. Näin jälkeensä ajattelen, ettei se ollutkaan niin sanottu suutari, koska siinä ei ollut tykin putkessa olleitten rihlojen jälkeä. Sitä oli ehkä ajateltu käytettäväksi murroksen miinoituksen yhtenä panoksena, jolla olisi voitu katkaista tie siltä kohdalta. Viuhollinen käytti sellaista tapaa estääkseen suomalaisten nopea eteneminen.

Mene ja tiedä. Tästä kyseisestä amuksesta suomalaiset pioneerit olivat poistaneet sytyttimet ja siten tehneet sen vaarattomiksi. Ei sitä siinä paikassa voinut räjäyttää, se täytyi kantaa vähän kauemmaksi tiestä.

Me otimme ”ranun” syliin ja läksimme kantamaan sitä vähän kauemmaksi, välillä vaihtaan kantajaa, sillä se tuntui aika painavalta. Siten jokainen sai kokeilla sen painoa. Kannettuamme sitä ehkä parisataa metriä tasaita kangasta pitkin maasta muuttui kosteammaksi pusikoksi. Erään suuren mättään vieressä oli mielestämme sopiva paikka. Se oli tarpeeksi kaukana tiestä. Vaikka joku sattuisi tulemaan, ei räjäytyksestä olisi muuta vaaraa kuin ääni.

Niinpä aloitimme virityshommat, ja hyvin se meiltä kävikin. Se ei ollut meille ensimmäinen kerta. Ikinä emme kuitenkaan olleet viritelleet niin suurta ”ranua”. Kun jokainen oli valinnut suojapaikkansa, jäi yksi sytyttämään ruutijuovaa, joka oli tehty laudan päälle.

Kyseisen ruutijuovan paloajaksi olimme laskeneet noin puoli minuuttia. Siinä ajassa jokainen ehtisi suojapaikkaansa. Minä olin sellaisen suuren kuusen takana, jonka juuret olivat hyvin korkealla, joten olin niin kuin maakuopassa. Pian kuului sytyttäjän huuto: ”Pala jo.”

Painoin päätäni maahan ja laskin mielessäni sekunteja. Kun olin lähellä kolmekymmentä, niin silloin räjähti. Maa vavahti, korviin

pisti, hetkeen en tajunnut mitään. Samalla alkoi minunkin kuusestani tippua oksanpätkiä maahan, niin että rapina kävi. Hetken päästä, kun rapina oli tauonnut, alkoi taas kuulua ilmaa outoa ulinaa ja suhinaa. Mahtoivatko olla niitä sirpaleita, jotka lensivät suoraan ylöspäin ja sitten putoilivat jälleen maahan?

Kaikki hiljeni

Hetken maattuani kaikki oli hiljaista. Nostin varovasti päätäni nähdäkseen, mitä kavereille kuului. Huomasin, että he olivat jo liikkeellä kohti valtavaa monttua. Räjähdyksellä oli saanut aikaan halkaisijaltaan yli kaksimetrisen ja syvyydeltäänkin noin metrisen montun. Kotipeltojemme kuopat olivat halkaisijaltaan vain noin metrisiä tai hiukan alle.

Ihmeellistä oli, että sieltä puolelta, missä oli tiheämpi nuori koivikko, olivat kaikki lähipuut juuresta poikki ja kauempana olevat vähän ylempää, samassa suunnassa kuin montun syrjä. Silloin ihmettelin sitä, en myöhemmin.

Omasta mielestään urheat pommimiehet läksivät talustelemaan kohti kylää, kun olivat taas saaneet yhden kovan paukun aikaan. Tuolloin ei tullut mieleenkään, kuka heitä oli varjellut tuollakin reissulla. He olivat vain tyytyväisiä hyvin onnistuneeseen tekoonsa.

Ei kulunut montakaan päivää, kun naapurikylällä levisi huhu: ”Kuinkahan Saareksen pojille on nyt käynyt, kun sieltäpäin kuului sellainen pamaus, joka ei ollut aivan normaali poikien paukku?” Koska kylässä ei kukaan kaipaillut poikiaan, huhuilta katkesi siivet. Ei minulta eikä toisiltakaan kukaan kysellyt siitä paukusta mitään, koska kaikki pojat olivat tallella. Sentapaista oli elämä silloin rakkaassa Karjalassa.

Takaisin vallatulla alueella ei ollut kiinnostusta mihinkään pitkäjänteisempään työhön, olihan sota-aika. Minun kohdallani siviilielämää jatkuisi vain viikkoja, sillä kutsu takaisin armeijanleipiin saattoi tulla minä päivänä hyvänsä. Elettiin loka-kuun loppua, kun tuli se ruskea kirjekuori, joka sisälsi tiedon päivämäärästä, jolloin minun oli astuttava jäl-

Eino Heikinmaa:

Oi niitä aikoja entisiä ja nuoruusaikoja noita Sota-aika, osa 3

leen armeijan palvelukseen Kurkijoelle: 17.11.1942.

Loma pidetty

Jälleen isä läksi käymään kirkolla, ja minä sain kyydin Kurkijoelle. En tiedä, mitä asiaa hänellä sinne oli, mutta aika useasti hän siellä kuitenkin kävi. Huomasin isäntäni, että hän oli tavallista hiljaisempi. Hän tiesi, että kun seuraava ikäluokka kutsuttaisiin asepalvelukseen, niin silloin olisi jo pojankin vuoro lähteä tositoimiin, ei mihinkään Is-joukkoihin. Se varmaan veti isänkin mielen vakavaksi. Mutta siitä ei puhuttu mitään, joskus vain tajuaa tilanteen, vaikkei sanoja lausuttaisikaan. Niin saavuimme kirkolle, ja hän läksi omille asioilleen ja minä omilleni.

Ilmoittautuessani Is-keskukseen minun käskettiin mennä Is-komppanian toimistoon lähempiä ohjeita varten. Toimisto sijaitsee opiston pihassa olevassa laboratoriorakennuksessa. Pöydän takana istuva kirjuri otti minut vastaan ja kirjasi minut muonavahvuuteen ja ilmoitti: ”Tulet toimimaan toimiston lähettinä ja myös komppanian päällikön henkilökohtaisena lähettinä. Häneltä saat tarkemmat ohjeet, kun käyt ensin hänelle ilmoittautumassa. Peti, jossa voit yöt nukkua, on tuossa pahvilla lankatussa komerossa.”

Meitä oli siellä kaksi lähettiä. Minulle neuvottiin, että komppanian päällikön luutnantti O. Hakolan huone oli tien toisella puolella olevassa oppilasasuntolassa, jonne minun siis piti mennä ilmoittautumaan. Tein työtä käskettäessä.

Mentyäni rapuista sisälle eteeni tuli pitkä käytävä, jossa ovia oli aika tiheästi. Monessa oli nimi, muttei kaikissa. Löytyihän se Hakolakin sieltä viimein. Hiukan minua jännitti.

Koputus vain oveen, ja

odottamaan vastausta, ja tulihan se sieltä, astuin sisään ja yritin käyttäytyä sotilaallisesti, esitin asiani: ”Sotamies Eino Heikinmaa ilmoittautuu Herra luutnantin henkilökohtaiseksi lähettiksi.”

”Jaaha, vai sillä tavalla. Tehtäviisi kuuluu huoneen siivoaminen ja vuoteen petaus, uunin lämmitys talviseen aikaan sekä muut päivittäin antamani tehtävät. Tehtävät alkavat kello 8.00. Sen jälkeen olette toimistossa tavattavissa. Onko selvä?” kysyi Hakola lopuksi. ”Kyllä, herra luutnantti”, vastasin ja poistu huoneesta niitä sääntöjä noudattaen, jotka edellisenä talvena olin saanut.

Huoletonta aikaa

Niin alkoi taas uusi vaihe elämässäni. Mentyäni toimistolle tutustuin tarkemmin uuteen makuukomeroon ja totesin, että siellä pitäisi olla hiljaiseen, sillä väliksinä ei ylettänyt välikattoon saakka, vaan siinä oli puolen metrin aukko. Seinän takana asui kirjuri, mutta samanlainen kuuloyhteys oli sieltäkin päin.

Samalla sain tutustua uuteen työtoveriini, joka oli ollut jo kauemmin siinä hommassa. Hän oli siitä lähietäisyydeltä, minua nuorempi ja ehkä vähän pienempikin, vaikkei minäkään kovin kaksinen ollut, minkä sain myöhemmin huomata. Valittavasti en muista hänen nimeään. ”James” oli hänen lempinimensä. Oletan, että hän piti siitä, koska ei mitenkään paheksunut sitä. Paljon terveisiä ”Maaheikiltä”, mikä oli hänen minulle antamansa leppimineni, jos satut tätä lukemaan. Se oli huoletonta aikaa.

Kurkijoen Is-yksikössä oli erilaisia tehtäviä kuin Elisenvaarassa. Aamupäivä meni melkein uunin lämmittämisessä ja siivoushommissa ja oli joskus kauppa-

reissujakin. Myöhemmin talvella, kun tutustuimme toisiimme, niin oli mielenkiintoisia juttutuokioitakin.

Eräänä päivänä ilmoitettiin, että jokaisen oli tehtävä motti halkoja, koska se kuului kansalaisvelvollisuuteen. Lisäksi kerrottiin, että komppania järjestäisi kyydin metsään ja lähtöpäivä ilmoitettaisiin myöhemmin. Kun lähtöpäivä koitti, niin hiukan jännitti, kuinka siitä selviäisin, sillä motinteko oli minulla jäänyt hyvin vähiin. Koko asian ratkaisisi se, minkälaisessa kunnossa saha olisi.

Lähtiessämme Väisäsen Erkin kanssa tuumailimme, että tehtäisiin porukassa, niin ehkä se kävisi vähän joustavammin. Kyllä siinä hiki paitaan tuli, mutta hengissä urakasta selvitettiin. Todettiin vain, että työnteko oli aika rankkaa, ja jelpittiin vielä toisiakin, jotta kaikki saivat urakkansa tehtyä. Olihan se vaihtelua normaaleihin tehtäviin verrattuna.

Talvi ja joulu teki tuloaan minulle armeijan leivissä ensimmäistä kertaa, joten ensimmäisestä arnejapäivä-

”Räjähdyksellä oli saanut aikaan halkaisijaltaan yli kaksimetrisen ja syvyydeltäänkin noin metrisen montun.

västäni olisi pian kulunut jo vuosi. Joulu tosiaan lähestyi, ja toivoin pääseväni viettämään sitä kotona, sillä kaikki perheenjäsenemme olivat kotona, paitsi Aune, joka jo oli vieraan palveluksessa. Edellisenä jouluna meitä oli ollut ainoastaan kolme.

Aika riensi lähtien tehtävissä, ja töitä riitti, kun oli kaksi palveltavaa. Mutta kun siihen tottui, niin tehtävistä selvisi ihan mukavasti. Sattuihan siellä tällaiselle maalaispojalle joskus pieniä kommelluksia. Kerran kirjuri pyysi minun hakeman kraapevettä. En kysellyt sen enempää, mistä sitä haetaan ja mitä sillä tehdään, vaan painuin suoraan apteekkiin. Sillä kun vedestä oli kysymys, niin sieltä sitä luultavasti saisi.

Apteekkari kysyi: ”Mitä saisi olla?” Pyydettyäni kraapevettä apteekkari tuumi hetken ja sanoi: ”Meillä sitä ei ole, mutta mene tuohon naapurin kirjakauppaan, niin siellä sitä voi olla.” Tein työtä käskettyä ja menin kirjakauppaan ja pyysin sieltä tuota ihmeveettä, mitä ilman kyselyjä minulle annettiinkin. Jälleen oli yksi tehtävä suoritettu vietyäni pienen pullon ja laskun kirjurille. Toivoin, ettei tämä vain saisi tietää, että minä sitä ensin apteekista kyselin. Kraapevesi oli ainetta, jolla voitiin paperista poistaa musteella kirjoitettu virhe.

Niin kului syystalvi joulua odotellessa. Vähän jännitti, miten joululoman kanssa mahtaisi käydä. Kotiin suorittaa tehtäväni mahdollisimman tunnollisesti, että jospa sekin auttaisi lo-

man saantiin. Uskoin, että luutnantti Hakola itse kuitenkin jouluksi lomalle lähetsi. Ja hyvin siinä kävikin: sain muistaakseni neljä päivää lomaa. Ensimmäisenä arkipäivänä iltaan mennessä piti palata takaisin yksikköön.

Joululomalla kotona

Vihdoin koitti se päivä, jolloin pääsin virallisesti toisen kerran lomalle vuoden Suomen armeijaa palvelleena. Elisenvaarassa ollessani kyllä kävin muutaman kerran kotona, mutta ne olivat paremmin sellaisia iltalomia, muutaman tunnin mittaisia, päivystystuuriin välillä. Minulla niin kuin monella muullakin lähellä asuvala oli siellä polkupyörä, jolla voi pikimmin päästyä vaikkapa kotona, vaikka sitä useammin tarvittiin hälytystehtäviin, joita oli aika useasti.

Lopotin ja Elisenvaaran välillä kulki siihen aikaan armeijan kuorma-auto kerran päivässä. Se kuljetti etupäässä tavaraa mutta myös matkustajia. Siinä kyydissä minäkin läksin lomaani viettämään. Jatkoin Elisenvaarasta junalla Akkajarjuun ja siitä edelleen jalkaparikassa kotiini Saarekselle. Kävelymatkaa oli noin viisi kilometriä.

En silloin arvannut, että se olisi minun viimeinen jouluni rakkaalla synnyinseudulla Karjalassa. Silloin elettiin iloista toivon aikaa, kun oltiin vasta päästy takaisin kotiseudulle, vaikka olikin sota-aika. Kaikki toivoivat sodan pikaista loppumista, mutta toisin kävi.

Joulu vietettiin rauhallisesti ja hyvillä mielin, sillä perhe oli koossa Aunea lukuun ottamatta. Me kaikki nuoremmat olimme kuitenkin kotona, ja vanhemmistakin tuntui mukavalta viettää joulua yhdessä lasten kanssa.

Tapaninpäivänä tuli serkkumme Matti, joka asui lähellä Akkajarjuu, tapaniajelulle meille. En ollut tavannut häntä talvisodan syttymisen jälkeen, joten meillä riitti juttua vaikka pidemmäksi aikaa. Ennen iltaa kuitenkin läksimme vähän ajelemaan kylälle, katselemaan, miten siellä jaksettiin.

Vähän hiljaiselta kylästä näytti, niinpä poikkesimme muutamaan naupuriin, jos olisimme saaneet joitain kavereita mukaan ajelulle, sillä olihan joulu ja tapaninpäivä. Aikamme ajeltuamme minä jäin kotini kohdalla pois kyydistä ja toivottelin heille hyvää tapanin jatkoa. Seuraavan kerran Matin kanssa tapasimme runsaat kaksikymmentä vuotta myöhemmin.

Niin oli jälleen yksi joulu vietetty aavistamatta, mitä aika toisi tullessaan. Toivottiin, että seuraavat joulut voitaisiin jo viettää rauhallisimmissa olosuhteissa ja maassa olisi rauha ja ihmisillä hyvä tahto.

Jatkuu...

Räihävaaran koululta lähtee viimeinen evakkokuorma 17.3.1940. Kuva Erkki Hiekkasen kokoelmasta.

Joka kauan opettaa, se paljon näkee – ainakin oppilaita

Heimo Klaukka, joka tunnetaan koulun piirissä paremmin lempinimellä Hemppa, ehti toimia Elisenvaaran lukion kieltenopettajana pitkään, aina vuodesta 1970 vuoden 2006 kevääseen asti. Vuosi eläkkeelle jäämisensä jälkeen hän pysähtyi hetkeksi muistelemaan uraansa ja sen varrella tapahtuneita koulumaailman muutoksia.

Vaikka matematiikkakin kiinnosti Klaukkaa aikoinaan, oli päätyminen kieltenopettajaksi melko luonnollista, sillä saksa ja ruotsi olivat hänen lempiaineitaan koulussa. Lisäksi hän oli antanut jo oppikoulussa yksityistunteja alempiluokkalaisille.

Ennen päätymistään Elisenvaaraan Heimo Koskinen (nimenvaihdos kesällä 1970) ehti toimia vuoden Padasjoen yhteiskoulussa, mutta haki sitten töitä niin Kyröstä kuin Ulvilastakin. Sattumoisin Klaukka valittiin molempiin paikkoihin, mutta koska Kyröstä ilmoitettiin ensin, ja se sijaitsi Turun lähellä, hän päätyi Elisenvaaraan.

Opettaminen on muuttunut paljon Klaukan uran alkua ajoista. Pääopetusvälineet olivat toki aluksi taulu, liitu ja karttakeppi, mutta Klaukka käytti myös esimerkiksi Hufvudstadsbladetia ja saksalaista Scalalehteä opetusmateriaaleina. Yhdessä oppilaiden kanssa olikin hänen mukaansa hauska tutustua tuoreisiin uutisiin ja ajankohdaisiin artikkeleihin vastapainona esimerkiksi Collinin vanhoille jutuille.

Lukuvuonna 1981-82 Heimo Klaukka tallentui jälkipolville luokkakuvauksessa sekä oman luokkansa että opettajien kanssa.

Nykyiset tietokoneet ja kopiokoneet ovat helpottaneet opettamisen arkea paljon. Monistaminen oli 1970-luvulla työlästä, kun ensin piti kirjoittaa koneella koko juttu ja sen jälkeen monistaa musteella. Kädet ja joskus vaatteetkin tahriintuivat helposti. Lisäksi kirjoituskoneen kanssa sai olla tarkkana, ettei tehnyt virheitä.

Toisaalta nykyisin on aikaa vievää merkitä oppilaan yksittäinen arvosana tietokoneelle, kun ennen sen saattoi kirjoittaa nopeasti kansioon. Teknologian kehitys on muuttanut opettajan arkea myös siinä mielessä, että kännykät ovat nykyään joskus riesana oppitunneilla. Toisaalta Klaukka sanoo tämän vähentäneen pulpetteihin piirtämistä.

Ennen koulu omisti asuntoja lähistöllä. Niinpä Klaukan mukaan useat opettajat asuivat Kyrössä.

Vahtimestari Oskari Laine perheineen asui koulussa, ja muutenkin rakennus oli erilainen. Esimerkiksi opettajanhuoneita oli kaksi – miehille ja naisille omansa. Toisaalta Klaukka kertoo koulun olleen alkuaikoina kooltaan pienempi, jolloin tilojen puute vaivasi, kunnes uudet lisäsiivet valmistuivat. Toki moni opettaja joutuu kärsimään tilojen ahtaudesta nykyäänkin. Yhdeksi uransa ikävimmistä muistoista Klaukka mainitsee sen, kun hänen piti pari vuotta sitten ahtautua 43 oppilaan kanssa 36-paikkaiseen kielistudioon.

Välitunnit olivat ennen pidempiä, jolloin sosiaalista kanssakäymistä opettajien välillä oli enemmän. He ehtivät paremmin vaihtaa kuulumisia ja keskustella oppilaita. Klaukka kertoo myös koulupäivien olleen vastaavasti pidempiä ja kestäneen joskus neljänsäkin saakka. Tehostuneen kulje-

tuksen myötä välitunnit kuitenkin supistuvat. Tämä oli Klaukan mielestä ikävää, ja ainakin aluksi muutokseen oli hankala sopeutua, sillä se aiheutti kiirettä ja stressiä.

Lisää stressiä aiheutti kurssimuotoiseen opetukseen siirtyminen, sillä ennen lukiossa opiskeltiin samoin kuin nykyään yläasteella, eli kaikkien aineiden tunteja oli läpi lukuvuoden. Kurssit aiheuttivat lisää kiirettä, sillä asiat piti saada käsiteltyä ennen koeviikkoa.

Koeviikko tuottaa Heimo Klaukan mielestä turhia paineita ja kiirettä niin oppilaille kuin opettajillekin. Hän myös harmittelee sitä, kuinka nykyisin monet tuntuvat opiskelevan vain kurssia varten eivätkä tietoa varten. Kurssimuotoisuus lisäsi myös pinnaamista, sillä enää oppilaat eivät ole sidottuja luokkiin ja näin ollen jotkut katsovat voivansa olla poissa tunneilta. Siitä huolimatta kuri toimii Klaukan mukaan yhä, sillä poissaolot pitää selvittää, jos haluaa päästä kurseista läpi.

Sijaiseksi tarpeen tullen

Tulevaisuudessa Heimo Klaukalla on tiedossa muun muassa urheilua. Hän toimii Varsinais-Suomen Veteraanurheilijoiden rahastonhoitajana, ja seura on järjestämässä SM-kilpailut ensi elokuussa, joten puuhaa riittää. Työuraansa opettajana Klaukka on tyytyväinen. Tunneilla on satunut monesti hauskoja tilanteita, ja myös elävä ympäristö on ollut Klaukan mieleen. Hän voisi kuvitella tulevansa sijaiseksi tarpeen tullen ja muistelee usein koulutapahtumia lämmöllä.

Heimo Klaukka mainitsee myös, että monet nykyiset Elisenvaaran henkilökunnan jäsenet ovat hänen entisiä oppilaitaan lukion rehtoria myöten. Hän on nimittäin opettanut kuulemma liki 2000 oppilasta ja näin ollen toteaaakin lopuksi: ”Aina mihkä menee, niin yleensä siellä on aina oppilaita – entisiä.”

Marika Aimonen

Italialaisia Elisenvaarasassa

Yllä oleva otsikko johdattaa ehkä hieman harhaan, mutta siinä on silti sisällä tosi asia. Italialaisia opiskelijoita oli vastavierailulla Elisenvaaran lukiolla Karinaisten Kyrössä keväällä 2001. Matkailu virkistää ja antaa myös opiskelijoille uusia näköaloja ja tuo samalla hyviä tuttavuuksia. Siten kaikki mukana olleet, niin oppilaat kuin opettajatkin, oppivat uusia asioita ja ovat samalla lähentämässä kansoja toisiinsa.

Italialaisille opiskelijoille Elisenvaaran koululla opetettiin kotitaloustunneilla myös karjalanpiirakoiden tekoa ja opettajina oli paikallisen karjalaisseuran taitavia emäntiä. Kuten kuvasta näkyy, tulosta syntyi.

Tosin on nähtävissä myös se tosiasia, että ”työn kun näkee, niin tekijän tuntee”. Harjoitushan se vasta mestariksi tekee, joten seuraavilla kerroilla tulokset varmasti paranisivat. Samalla voitiin italialaisille antaa tarpeellista tietoa suomalaisten hyvästä ruokakulttuurista. Italian pääministeri myöhemmin antoi Suomelle ruoastamme täysin aiheutonta sapiskaa. Pitäisi hänellekin järjestää oma tilaisuus Elisenvaaran lukiolla.

En koskaan päässyt opiskelemaan Elisenvaaran koulussa, sillä Stalinin toimittamat ajolähdöt estivät sen. Jos olisi saatu olla siellä synnyinseuduilla, olisin ehkä päässyt tuota kunnialkasta koulua käymään, sillä

Italialaisia opiskelijoita oli vieraina Elisenvaaran lukiossa toukokuussa 2001. Silloin muun muassa Kyrön Seudun Karjalaisten emännät opettivat heille karjalanpiiraitten tekoa. Kuva Eino Vepsä.

kolmen kilometrin matkaa kotoa koululle ei ainakaan olisi ollut esteenä.

Nyt kohta koulu juhlii. Ja siihen on kyllä aiheutta-

kin, sillä 80 vuotta on takana ja edessä uusia ulottuvuuksia. Erittäin hienoa on myös se, että Karinaisten kunnan ja nykyiset

Pöytyän kunnan päättäjät ovat säilyttäneet koulun alkuperäisen nimen. Siitä kaikille teille suuret kiitokset!

Toivotamme onnea Elisenvaaran koululle!

Eino Vepsä

Pois meni kesä

*Soi syksyn sävel jo sydämessään,
ja hallaisen maan jo viime yönä näin.
Oli monet kukat jo kuihtuneet
ja kylmään maahan nukkuneet.*

*Jäinen ruoho jalkojen alla narskui.
Suven mennehen muistoja kaikki parkui.
Toki lehtevän kesän ja kauniin saimme.
Voi, miten vanhan sielukin kesällä lepää.*

*Me marjoja, sieniä metsästä haimme
ja näimme niin monen monta pesää.
Niissä kasvoivat lintujen lapsukaiset,
ja nyt ne lensivät etelänmaalle,
ne pienet suloiset visertäjät.
Jäämme niin monia lauluja vaille.*

*Mitä antaa syksy, mitä tilalle saamme?
Miten syksyllä ulkoiluajamme jaamme?
Jää aikaa iloille askareille
ja ystäville ja lähimmäisille.*

A. K.

Kesällä Laatokalla ja Heposaaressa

Kesäisin olimme Laatokalla soutelemassa ja uimassa, talvisin hiihtelimme Paratsussa tai laskimme kelkoilla mäkeä. Joka heinäkuussa kävimme Vätikässä, kun suuren Laatokan vesi oli lämmintä ja olimme lopettaneet heinänteon opiston puistoista lehmällemme talvimuonaksi.

Vätikkä oli suuri saari, jossa oli maailman ihanimmat hietikot ja nopeasti syvenevät rannat. Vesi oli puhdasta Laatokan vettä. Rannassa oli noin puolen metrin syvyisiä laguuneja, joissa vesi oli hyvin lämmintä ja joissa pienten oli hyvä opetella uimaan.

Heposaari oli noin 10 kilometrin päässä maamiesopistosta. Siellä alkoi laaja rannaton Laatokka. Uloinna mantereella oli Kurkiniemen majakka, jonka näimme Heposaareen soutuessamme. Joinakin kesinä koulutilan hevoset vietiin Heposaareen laitumelle. Saaressa oli Lars Sonckin piirtämä kaunis hirsimökki. Mökissä oli mukava nukkua ja kuunnella Laatokan laineitten liplatusta.

Topin ollessa parivuotias soudimme Heposaareen. Melkein koko perhe oli mukana. Siihen aikaan ei vielä ommeltu kuminauhaa housujen vyötärölle. Sekä tytöillä että pojilla oli liivit, joissa oli napit edessä ja sivuilla "luukku- eli lunkkuhousujen" avaamista ja sukkanauhoja varten. Saareen päästyämme Topille kävi vahinko.

Äiti pesi Topin housut ja liivitin ja pani ne koivun oksalle kuivumaan. Hevoset tulivat mökin lähelle kuuluaan äänemme. Jonkin ajan kuluttua huomasimme, että yhden hevosen suusta roikkuivat harmaat sukkanauhat. Hevonen oli ottanut Topin housut suuhunsa liiveineen ja sukkanauhoineen ja pureskeli niitä. Isä sai ne sovinnolla pois hevosen suusta, mutta niitä ei voinut enää käyttää: oli tullut vähän liikaa reikiä.

Kun minäkin olin tullut vähän isommaksi, pääsin sistanteni ja Clevin Annin kanssa tuolle unelmasaarelle. Sirkka oli usein soutajana, hän kun oli reipas ja vahva. Joskus menimme kahdella veneellä, kun Annin

Ilmi Kärävä: Räsäset Kurkijoella osa 3

vanhempi veli Sakari souti toisella veneellä sinne kalastamaan. Oli suuri juhla, kun Sakari sai kolmekiloisen hauen. Sen kuva piirrettiin mökin oveen ja kirjoitettiin teksti: "Tämän veen koiran saivat ja söivät Sakari ja Anni Cleve sekä Räsäsen työt."

Myös Erkki Cleve oli innokas kalastaja. Kerättyään kastematoja kesäisen sateen jälkeen Clevin pojat hakivat kaikki Räsäsen työt Clevin verannalle panemaan pitkään siimaan "matusia koukkuun".

Muistan sen kerran, kun minun piti saada isorokkorokotus käsivarteeni. Se oli mielestäni maailman tärkein asia. "Rokottaja" tuli meille kotiin, kun minä olin Clevin verannalla. Sakari piti minua Clevin sedän kävelykepin kaarevalla kahvalla niskasta kiinni. Taisin vähän itkeäkin, ennen kuin pääsin kotiin rokotettavaksi. Topikin rokotettiin samalla.

Kun sitten vuosia myöhemmin olimme Heposaaressa, Sakari kertoi meille jännittäviä juttuja seikkailuistaan. Jännittävin oli "kummitusjuttu". Siinä hän oli ollut yksin kalastamassa Naismerellä ja Uitonsalmessa. Iltamyöhällä hän oli soutanut Uitonsalmen saaren rantaan ja vetänyt veneen rannalle.

Ensi töikseen Sakari oli kiinnittänyt veneen rantapensaisiin ja järjestänyt aivot ja kalastusvälineet veneen pohjalle. Sitten hän oli kiihennyt eväsreppuineen mäelle aikoakseen yöpyä siellä. Tuskin hän oli saanut evänsä esille, kun rannalla olleesta veneestä oli alkanut kuulua kolinaa.

Sakari oli juossut veneelle ja huomannut, että aivot ja kalakori oli siirretty paikoiltaan. Hän oli järjestänyt tavarat paikoilleen. Mutta kun hän oli palannut mäelle, hän oli nähnyt, että sielläkin tavarat olivat sekaisin ja niitä oli heitelty pitkin mäkeä.

Sakari oli epäillyt, että

Lopotin pojat olivat käyneet kiusanteossa. Ketään ei kuitenkaan ollut näkynyt eikä mitään kuulunut, ainoastaan rannasta oli taas kuulunut kolinaa. Jonkin aikaa Sakari oli juossut edestakaisin yöpymispaikan ja veneen välillä, eikä missään ollut näkynyt yhtään ihmistä.

Kun lopulta venekin oli työnnetty rannalta veteen kellumaan, Sakari oli uskonut, että saaressa kummittelee. Hän oli ottanut kiireesti reppunsa, hypännyt veneeseen ja soutanut kesäyön hämärässä nopeasti kotiinsa. Lopotilla kerrottiin, että juuri tuossa saaressa oli murhattu joku nuori mies. Tämä juttu sai meidät aina Heposaareen mennessämme kiireesti soutamaan Uitonsalmen ohi.

Näreniemen neidit

Näreniemi oli Lopotin rannassa siinä kohdassa, jossa Kurkijoki laskee Laikkalanlahteen. Niemen kärjessä kasvoi vanha kuusi, josta niemi oli saanut nimensä. Yhtenä kesänä 1930-luvulla oli kova ukkosmyrsky, ja kuusi kaatui rymisten.

Jonkin ajan kuluttua huomasimme, että yhden hevosen suusta roikkuivat harmaat sukkanauhat.

Ukkosen mentyä ohi meidän Karttusen Liisan kanssa katsomaan tätä merkkitapausta. Äkkiä kuului kovaa huutoa, kun Lopotilta tulivat Inkisen vanhat neidit ajamaan meitä pois kaatuneen puun rungolta: "Mitä työsiellä Vainajan päällä hyppelette?" Neidit olivat nuorina ollessaan istuttaneet tämän heidän mielestään nyt vainajaksi muuttuneen kuusen. Siitä nimi "Näreniemi".

Koimäen rakennukset

Koimäki oli matala mäki aivan opistoalueen rajalla Paratsua vastapäätä Hiito-

laan menevän tien varrella. Muistan mäen päällä olleen suuren autiotalon jo varhaisesta lapsuudestani. Talon ympäriltä kävimme poimimassa kesän ensimmäiset mansikat ja varoimme siellä asustavia kyitä. Varmuuden vuoksi meillä oli hiihtokengät jalassa. Silloinhan ei saanut vielä kumisaappaista.

Hellikki Hukkanen (sittemmin Mattlar), joka myöhemmin kävi äitinsä kanssa meillä, kertoi, että mäellä olleen talon oli joku ritari rakennuttanut itselleen ja lemmitylleen, koska paikasta oli upea näköala Laatokalle. Joskus 1920- ja 30-lukujen vaihteessa talo purettiin ja vietiin Elisenvaaraan, jossa siitä rakennettiin Elisenvaaran yhteiskoulu.

Koimäessä oli useita mökkejä, joista tunnetuimpia oli maantien vieressä sijainnut Ismail Soikkelin ja hänen äitinsä mökki. Sitä mökkiä varoimme aina mennessämme poimimaan mansikoita, sillä Ismail oli suurjuoppo ja lisäksi väkivaltainen. Huojennuimme vasta, kun kuulimme häneen hukkuneen moottoriveneen räjähdyksessä.

Toisessa tunnetussa mökissä asui Kammosen Simo, hyväntahtoinen ja vähän höyrähtänyt mies, jolla ei kai ollut mitään vakituista työtä, äiti elätti häntä. Kerran mennessäni Liisa Karttusen kanssa pihastamme maantielle, näimme kun Simo kaikessa rauhasa käveli mäkeä alas keskellä maantietä. Yhtäkkiä mäen päältä kuului huuto: "Pois tieltä kun pösö tuloo!" Simo pysähtyi ja katsoi hölmistyneenä, kun suomalaisen tukevahko mies ajoi polkupyörällään rymisten ojaan.

Liisa ja minä juoksimme nauraen takaisin pihamme. Kurkijoella sanaa "pösö" käytettiin merkitsemään jotain mahtavaa; Pösö oli Tervun hovissa aikoinaan asuneen varakkaan suvun nimi.

Kaikki Räsäsen kuusi lasta. Takarivissä vasemmalta Laina, Elsa ja esikoinen Aino sekä edessä vasemmalta Ilmi, kuopus Topi ja Sirkka.

Vieraita Suomesta ja ulkomailta

Meillä kävi paljon vieraita, monet jäivät yöksikin. Isää tapaamaan tuli kasvitieteilijöitä Suomesta ja monista muistakin Euroopan maista, varsinkin jäkäläntutkijoita. Valitettavasti en muista kirjaimelleen näitten tiedemiesten nimiä. Unkarilainen oli kai Gyelnic. Topi piti hänestä erityisen paljon ja istui usein hänen sylissään. Eräs toinen oli nimeltään Pusenius, ja Hiltzer oli muistaakseni tsekki. Ruotsista oli Sten Ahlner.

Myös me lapset pääsimme mukaan jäkäläretkille, kasvioppi oli Räsästen lastenkin kotikieli. Saksaa puhuvat kasvitieteilijät sanoivatkin: "Die Familienkrankheit".

Muistan tapauksen, kun isä antoi käteeni erään harvinaisen jäkälän ja pyysi minua viemään sen Hiltzerille. Isä pyysi minua kertomaan: "Wächst auf Juniperus", jota toistelin juostessani. Matkalla kirjaimet kuitenkin menivät sekaisin mielessäni, ja ojentaessani jäkälän sanoin vakavana: "Jungs auviperus." Vastaan-

Kun lopulta venekin oli työnnetty rannalta veteen kellumaan, Sakari oli uskonut, että saaressa kummitteli.

ottaja oli ihmeissään ja luuli kai, että se oli jäkälän suomalainen nimi.

Saksa oli ennen sotia latinan lisäksi tärkein tieteellisten julkaisujen kieli Suomessa. Vasta sotien jälkeen tuli käyttöön englanti. Kaikki tutkijat puhuivat saksaa paitsi ruotsalainen Ahlner, joka kunnioituksesta isääni kohtaan oli opetellut puhumaan erinomaisesti suomea.

Ahlner kävi Kurkijoella useita kertoja Uppsalasta ja kulki ainakin osan matkasta jonkinlaisella moottoripolkupyörällä. Hänestä tuli Uppsalan yliopiston jäkälädosentti ja varmaan myöhemmin professori. Hän piti meihin yhteyttä sodan jälkeenkin.

Suomalaisista jäkäläntutkijoista meillä kävivät monien muiden joukossa Matti Laurila, joka kaatui talvisodassa, ja ennen kaikkea mei-

dän kaikkien rakastama Antero Pankakoski. Hän tuli monena kesänä Sortavalasta upealla moottoriveneellään. Me kaikki pääsimme mukaan moottoriveneretkille Laatokalle.

Muistan Heposaaren-retken, joka oli ehkä viimeinen. Maihin tullessamme kalliolla oli paksu vihertävä kyykäärme. Antero tappoi sen. Topi otti kuolleen käärmeen ja heitti sen minun jalkoihini. Oli iljettävää, kun se vielä hengettömänä kiertyi nilkkan ympärille.

Siskojen ystäviä

Kun isot siskot menivät Käkisalmen yhteiskouluun, meillä alkoi käydä heidän ystäviään ja koulutovereitaan. Usein he tulivat polkupyörillä ja ilmeisesti tulivat vain levähtämään, koska jatkoivat sitten matkaa muualle. Monet jäivät yöksikin.

Kaikki matkalaiset saivat meillä ruokaa ja hyvää ruokaa saivatkin: äiti oli loistava ruoanlaittaja ja taitava sekä keittämään että paistamaan. Päivällisen yhteydessä oli aina jälkiruokaakin, "liepistystä" – kuten isä kutsui marja- tai sekahedelmäkeittoja – ja lettuja sekä lisäksi lakkoja ja mesimarjahilloa, joita saatiin Simosta.

Koska meillä kävi paljon vieraita, ulkomaalaisiakin, kaikki Lopotille tulleet vierasta kieltä puhuvat tai oudon näköiset kävijät tuotiin aina meille. Suurin osa heistä opastettiin edelleen, jolleivät he olleet tulleet tapamaan nimenomaan meitä.

Ainon ollessa Englannissa oppimassa englannin kieltä - "piikomassa" - hän tutustui David Barrett -nimiseen hyvään suomea puhuvaan englantilaiseen. Kesällä 1938 "Taavetti", joka tietysti oli meidän antamamme nimi, tuli ystävänsä Arthurin kanssa meille sekä tutustumaan Suomeen ja Karjalaan.

Kerran äiti kutsui Ainon apuun, kun ruokahuoneesta alkoi kuulua kovaa kalinaa. Englantilaiset vieramme olivat ottaneet lautaselleen näkkileipää ja yrittivät syödä sitä veitsellä ja haarukalla. Sodan jälkeen David tuli Helsingin yliopistoon englanninkielen lehtoriksi.

Jatkuu...

Kurkijoen maamiesopiston opettajien asuintalo, jossa Räsästenkin koti sijaitti yli 15 vuotta. Sitten lähdettiin, kun pakotettiin lähtemään.

Historian havinaa

Kurkijoen kirkollisen elämän vaihteita vuodesta 1570 eteenpäin

Toivo Immosen kirjoittamassa Kurkijoen historian osassa korostuu myös kirkollinen elämä. Olihan koko Käkisalmen jaettu hallinnollisesti kirkollisiin alueisiin, pokostoihin, joilla jokaisella oli joukko kappeliseurakuntia. Immonen kertoo, että 1500-luvun loppupuolella Ruotsi terästy taistelussaan Venäjää vastaan.

Kuningas Juhana III:n määrättyä Herman Flemingin Suomessa olleiden sotavoimien ylipäälliköksi 6.8.1572, sotilaallinen menestys näkyi myös Kurkijoen seudulla. Ruotsalaiset polttivat Käkisalmen, Konevitsan ja Kannansaaren luostarit sekä kaksi kirkkoa Kurkijoella. Tämä tapahtui joulun aikaan, joten Kurkijoki muun Käkisalmen läänin asukkaitten kanssa koki hyvin synkän joulun.

Ryöstöretken jälkeen tehtiin aselepo, mutta jo vuonna 1577 venäläiset rikkoivat sen. Molemmiin puolin tehtyjen hävitysretkien seurauksena oli Kurkijoen seudulla melkein täydellinen tuho. Ruotsi hoiti huonosti sotilaitansa, joten

päälliköiden vaihdosta huolimatta sillä oli huono sota-omni Käkisalmen linnan kukistumiseen – vuonna 1580 - saakka. Tällöin alkoi helppompi aika kansalle, joka suostui lännen uskoon. Kahden valtakunnan intressit törmäsivät tämänkin jälkeen monella tavalla toisiinsa.

Jo vuonna 1582 venäläiset hävittivät Käkisalmen läänin. He vaativat kansaa lähtemään kanssaan Venäjälle. Monet palasivat takaisin ja kokivat uudelleen uskonnollisen ristiriidan monien rajakahinoiden yhteydessä. Vuoden 1583 välirauha ei paljon auttanut, koska taistelut jatkuivat. Toukokuun kahdeksantena päivänä vuonna 1595 tehty Täyssinän rauha rauhoitti jonkin verran tilannetta, vaikka rajalinjasta kiisteltiin pitkään.

Kreikanuskoiset vs. ”ruotsit”

Länneistä tulleet hävittäjät eivät ymmärtäneet paikakunnan asukkaitten perinteitä kreikkalaiskatolisen kirkon helmassa, vaan hävittivät raivoisesti tätä us-

koa. Siitä seurasi paljon pakenemisia ja toisaalta idän kostoretkiä. Kaiken lisäksi monet kirkon miehetkin, kuten Kurkijoen pappi Elias, syyllistyivät tietojen urkkimiseen ja niitten luovuttamiseen ruotsalaisille.

Urkkijoita palkittiin työstään. Näin tulee mainituksi Kurkijoen toinenkin pappi 1580-luvulta, pappi Mikael. Nämä papit joutuivat varmasti jättämään virkansa, kun Kurkijoen seudut joutuivat vuonna 1597 uudelleen venäläisille.

Uudella vuosisadalla, vuonna 1610, mainitaan, että Kurkijoella toimi kirkkoherra Osippa Kuismin ja virkaveljenä Teppana Jaakonpoika. Lapinlahdella toimi rovasti Matti, tiakkana oli Kurkijoella Marttina.

Tervun arkkiengeli Mikaelille pyhitetty kirkko oli luonnonkauniilla Kirkkomäellä. Siellä mainitaan muun muassa papit, rovasti Istorffus sekä Vasila Iivnanpoika. Tiuralan Ristinylennyksen kirkko sijaitsi Laatokan lahden rannalla. Pappina oli siellä muun muassa Pankrofei Jermolin. Hiitola oli melkein ko-

solmittiin vain 12 avioliittoa. Muissa vertailussa olleissa seurakunnissa eli Huittisissa, Kokemäellä ja Mellilässä tämä karjalaisten osuus oli jonkin verran suurempi, mutta yleissuunta oli melko sama.

Nyt tulemmekin tämän matemaattisen ongelman pariin. Miten ne geenit jakautuvat ja miten se jakautuma lasketaan? Kun kurkijokelainen ja loimaalainen nuori solmivat avioliiton, niin käsittääkseni avioliitosta syntyvä lapsi on geeniltään puoliksi loimaalainen ja puoliksi kurkijokelainen. Entä seuraavassa sukupolvessa? Kun kaksi tällaista nuorta solmii avioliiton, niin käytetäänkö lasten syntyessä yhteenlaskua, vähennyslaskua, jakolaskua tms. laskutapaa?

Onko puoliksi, siis 50-50 yhteensä sata vai jaetaanko 50 kahdella, jolloin tulos on 25, vai mikä on uuden sukupolven lapsen geenien määrä kummastakin heimosta? Entä jos toinen osapuoli on vielä perimältään 100-prosenttisesti karjalainen, niin miten silloin lasketaan? Asia menee vielä vaikeammaksi seuraavan sukupolven kohdalla. Nyt on vaihtoehtoja paljon aikaisempaa enemmän ja ihmisten muuttoliikkeen ansiosta voi kohdalle osua pohjalaisia tai jopa savolaisia geenejä.

Ota niistä perimistä siten selvää? Minä en osaa. Osaatko sinä, mahdollinen lukija?

Ukko

konaan hävitetty vuosisadan vaihteen tienoilla, joten Eerik Slang hankki sinne luterilaisia lampuoteja, joitten pappina toimi Aksel. Venäläiskauden pappi Teppana Laurinpoika oli paennut Venäjälle. Venäläiskauden päätös merkitsi myös monien luostarien hävittämistä. Pontus de la Gardien toimesta poltettiin myös Valamon luostari, ja munkeista surmattiin yli 80.

Venäjän vallan palattua vuonna 1597 alkoi uusi kreikkalaiskatolisten loisto-aika. Viipurissa tehtiin 28.2.1609 valtioitten välille sopimus, jonka mukaan Käkisalmen lääni luovutettiin Ruotsille. Piispa Silvester pappeineen ja strelseineen pysyi kuitenkin venäläismielisenä. Piispa yllytti talonpoikia taistelemaan ruotsalaisia vastaan, minkä vuoksi heitä kaatui hyvin suuri määrä. Tässä yhteydessä Käkisalmen linna antautui 2.3.1611. Stolbovan rauhassa vuonna 1617 Käkisalmen lääni liitettiin Ruotsiin.

Väen pakemisesta kerrotaan paljon myöhemmin. Erikoisesti ruutuorisodan aikana vuonna 1656 siirtyi Kurkijoeltakin paljon väkeä Venäjän puolelle. Moskovan patriarkka Nikonin ympärille syntyi puolue, joka pyrki vapauttamaan kreikanuskoiset väeräuskoisten ”ruotsien” valasta.

Hävitystä ja köyhyyttä

Kahden vuoden aikana hävitettiin taloja ja surmattiin kansaa. Kreikanuskosille luvattiin luterilaisten talot, mikäli he surmaisivat niitten entiset omistajat. Kurkijoen kirkkoherra oli säilyttänyt henkensä, mutta oli joutunut suureen köyhyyteen Jaakkiman kirkkoherran kanssa.

Kurkijoella rovasti Osippa Kuismin oli arvostettu henkilö, joka oli valmis vannomaan uskollisuudenvalan koko henkilökuntansa puolesta Ruotsin kuninkaalle. Virkaveljenä mainitaan Teppana Jaakonpoika. Molemmat saivat autiotiloina ja viljeltävikseen. Osippa Kuismin ei kuitenkaan lupunut uskostaan, vaan taisteli niitä virkaveljiään vas-

taan, jotka rupesivat Pietari Brahen painostuksesta opettamaan luterilaista oppia ja katekismusta. Tämän vuoksi hänet erotettiin vuonna 1638, ja virkaa hoitamaan valtuutettiin rovasti Jaakkima Terentjev. Tämä valitti myöhemmin, että Osippa toimitti edelleen pappin virkaa ja vei hänen palkkaetunsa. Tämä kiista johti monien väärin syytösten vuoksi Jaakkiman tuomitsemiseen kuolemaan 4.2.1642. Pietari Brahe saati tästä tiedon ja kirjoitti papin puolesta Käkisalmen vanhkilaan. Rovasti Jaakkima vapautettiin ja asetettiin takaisin virkaansa, jota hän hoiti vuoteen 1652.

Muista Kurkijoen papeista mainitaan Lapinlahden kappeliseurakunnan pappi Matti, joka 1630-luvun alussa pakeni Salmiin, ja Tervun venäläinen rovasti Vasila Iivnanpoika, joka kuoli vuoden 1640 vaiheilla. Tervun viimeinen pappi oli Simana Tihvinänpoika, joka ruutuorisodassa meni Venäjälle.

Tiuralassa kerrotaan olleen kaksi pappia, Miihkali Timonpoika Malkuinen ja Fomka Ponkratienpoika Kärkkäinen. He olivat virassa ruutuorisotaan asti. Tiuralassa oli ruutuuriajan jälkeenkin kreikkalaiskatolinen seurakunta, johon Kurkijoenkin kreikanuskoinen väestö liitettiin. Siellä oli pappina Tiippana Niiman, joka aikansa tappeli seurakuntansa kanssa ja pakeni vuonna 1677 Venäjälle. Toisena oli Petri, joka viihtyi hyvin viinaveikkojen seurassa.

Tiippanan seuraaja, Iivana, joka jätti velkansa maksamatta, pakeni myös Venäjälle, joten hänen omaisuutensa määrättiin vuonna 1684 takavarikoitavaksi. Hänen tilalleen kutsuttiin Venäjältä vuonna 1683 Vasili Jaakonpoika Phariakov. Hänetkin tavataan käräjillä vuonna 1687.

Vuosisadan lopulla kerrotaan olleen vielä kaksi pappia: Aunuksesta karannut Mihailo Fedorov ja Vasili Lasarov. Vasili kuoli vuonna 1704, jolloin Tiurala jäi ilman pappia. Virkaa hoiti sitten tiakka Jaakko Osipanpoika, jonka pätevydestä kukaan ei näyttä-

nyt välittävän.

Monenlaisia kirkonmiehiä

Muista kirkon palvelijoista mainitaan nimeltään tiakat. Kurkijoella oli heidän joukossaan Marttina (1618-27), Jaakko, Offentka ja Ignat Kuismanpoika. Monet tulivat tunnetuksi heikkouksistaan, joita käsiteltiin käräjillä. Muita tiakkoja mainitaan verovapaitten tilojen vuoksi. Kuten on jo mainittu, seurakuntien toiminta oli ei vain pappien vaan myös muitten tehtävien kohdalla vaikea, koska painostus kohdistui seurakuntiin sekä luterilaiselta että kreikkalaiselta taholta.

Kirkoista on jo mainintoja edellä, mutta todettakoon vielä, että Kurkijoen ja Tervun kirkot poltettiin ruutuorisodassa. Yksi kirkko oli Otsanlahdella. Lapinlahden kirkko sijaitsi Laatokan rannalla, Kirkkomäellä. Se lienee tuhoutunut ison vihan aikaan. Tiuralan kirkko säilyi sodan hävityksestä. Tosin jotkut talonpojat olivat myyneet kellot Venäjälle. Saatuaan teosta kovat sakot he hankkivat ne takaisin, ja asia oli näin hoidettu.

Luterilaisten käännytystyössä kunnostautui myös piispa Elimaeus, joka pyysi jopa hallitsijaa antamaan julistuksen, etteivät venäläiset saisi estää kansaa kuulemasta evankelista saarnausta. Piispat pitivät yleensäkin huolta siitä, että seurakuntia hoidettiin huolella. Seurakunnissa tuli olla kirkkoherra, kappalainen ja lukkari, joka oli pappien palvelijana. Myöhemmin konsistori määräsi lukkarin (tiakka), jonka tehtävänä oli olla pappien mukana sairaitten luona ja jumalanpalveluksissa sekä kansan opettaminen.

Kirkkoväärti hoiti seurakunnan taloutta ja keräsi muun muassa viinirahan. Tämä käytäntö loppui vuonna 1667. Lisäksi seurakunnissa oli suntio ja kuudennusmies, joka keräsi verosaatavat. Tämä kehitys jatkui sitten isonvihan jälkeenkin, mutta jatkamme siitä taas seuraavalla kerralla.

Eino Orpana

UKON VENEESÄ

Vaikea laskutehtävä

Olen tässä, laitettuani veneen talviteloille, pitkään pätkäillyt erään laskutehtävän parissa. Koska matemaatikka - siis sekään - ei ole vahvoja lajejani, niin pätkäily sen kuin jatkuu. Pulmana on se, käytetäänkö kyseisessä tapauksessa yhteen-, vähennys-, kerto-, jako- vai jotakin muuta laskutapaa.

Olen nimittäin eläkevuosieni alkuaikoina tutkinut oman ikäluokkani, sekä hie man vanhempien että nuorempien karjalaisnuorten käyttäytymistä avioliittoa solmittaessa. Minulla oli asiaa tutkimaan lähtiessäni sellainen tuntuma, että noin puolet karjalaisista nuorista solmi ns. seka-avioliiton, siis toisheimolaisen, lähinnä juuri sijoituspaikkansa nuoren kanssa. Tämä ennakkokäsitys osoittautui harhaksi. Todellinen suhde oli reilusti yli kaksi kolmasosaa.

Tutkimustani varten kävin läpi neljän eri seurakunnan kirkonkirjojen vihittyjen luettelot vuosilta 1949-53. Näin siksi, että siirtoseurakuntien lakkautuksen myötä vuoden 1949 alusta lukien myös me evakot kuuluimme

sijoituspaikkamme seurakuntiin. Toinen pointti oli se, että itse olin syntynyt vuonna 1929, joten kuului siihen ikäluokkaan, joiden oletettiin solmivan avioliiton juuri noina vuosina. Aivan niin kuin kohdallani tapahtuikin.

Tutkimuksellani ei liene tieteellistä arvoa eikä todistusvoimaa, sillä väitöskirjan tekeminen siitä aiheesta törmäsi koulutuksen puutteeseen. Sota-aikana suoritetun, osittain puutteelliseksi jääneen kansakoulun päästötodistuksen ja yhden Seinäjokeella kolme vuorokautta kestäneen kesäyliopistokurssin todistuksen avulla tuskin olisi ollut mahdollisuutta tohtoriksi väittelemiseen.

Nyt siis ensin tutkimukseni tuloksiin, minkä jälkeen sitten vaikeaan laskutoimitukseen. Esimerkiksi Kanta-Loimaan seurakunnassa solmittiin vuosina 1949-53 kaikkiaan 305 avioliittoa. Niistä oli ns. seka-avioliittoa ja 84. Loimaalaisista pojista 41 otti vaimokseen karjalaisyttö, ja vastaavasti 43 karjalaispoikaa nai loimaalaisittytön. Samaan aikaan karjalaisten nuorten kesken

Eskon puumerkki

Hiitolan kirkon urkupöytä

Hiitolan kirkon ns. urkupöytä on löytynyt Parkanosta. Sotien jälkeen Hiitolan kirkon urut palvelivat parkanolaisia uusittuina vielä 30 vuotta. Nyt urkupöytä on Parkanon Kotiseutumuseon kirkollisten esineiden nurkkauksessa. Kuvan otti viime kesänä Liisa Syrjä.

Noormarkun kiltasastolle lippu

Aino Koppi Noormarkusta kertoi, että lokakuun 5. päivänä Noormarkun seurakuntatalossa oli juhllinen tilaisuus. Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekilta ry:n Noormarkun osasto sai oman lipun. Lippu nauhattiin, vihittiin ja luovutettiin juhllisesti. Lipun oli suunnitellut ja toteuttanut Räikkälän perhe.

Juhlissa esiintyivät Matti Räikkälän lisäksi Hannu Räikkälä, Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekilta ry:n puheenjohtaja Väinö Wilgren, Satakunnan sotilaspoikien laulajat, kirkkohera Kari Penttinen, joka vihki lipun sekä Kauko Kaapeli. Tilaisuudessa kuultiin Nuorsotilas-marssi sekä laulettiin virret 574 ja 577. Ennen kahvitaukoa jaettiin ansio- ja jäsenmerkkejä.

Juhlsta kertoo jotain myös se, että kutsussa pyydettiin pukeutumaan tummaan pukuun ja kantamaan kunniamerkkejä.

Aino Koppi jatkaa: ”En tiedä, kuinka yleistä on muistella näitä pikku soltturanta, Kauko Kaapeli, Johannes Laine ja kiltasaston puheenjohtaja Matti Räikkälä.

Juhlissa esiintyivät Matti Räikkälän lisäksi Hannu Räikkälä, Satakunnan Sotilaspoikien Perinnekilta ry:n puheenjohtaja Väinö Wilgren, Satakunnan sotilaspoikien laulajat, kirkkohera Kari Penttinen, joka vihki lipun sekä Kauko Kaapeli. Tilaisuudessa kuultiin Nuorsotilas-marssi sekä laulettiin virret 574 ja 577. Ennen kahvitaukoa jaettiin ansio- ja jäsenmerkkejä.

Kiitos, pojat. Olette tosi reippaita silloin, kun isänmaamme oli vaarassa ja Suomi oli häipyä pois maailman kartalta.”

- Pidetään lippumme korkealla, jatkaa Aino Koppi.

TILAA NYT Kurkijokelainen

35 euroa/vuosi. Loppuvuoden numerot kaupan päälle.

Seuraavissa numeroissa kerromme Elisenvaaran koulun 80-vuotisjuhlista. Otamme myös mielellämme vastaan lukijoiden kertomuksia ja kuvia.

Kurkijokelainen, Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
puh. (02) 762 2551 tai 050-521 3336, toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

Kunniakarjalainen Jukka Hatunpää.

JATKOA siv. 1

päänsä yhteen päättäen myöntää tämän hienon titelin Jukalle.

Hän on ilman muuta tämän tunnustuksen ansainnut, sillä ensimmäisellä reissulla porukastaan eksyminen olisi jo helpolla karistanut monen reissaajan myötämöysii, muttei Jukkaa joka nyt jo vuoden sisällä kolmatta kertaa oli mukana, osoittaen kaikin tavoin juuri oikeaa karjalaisista luonteenlaatua... satakuntalaisista juuristaan huolimatta.

Juolaht mielehein...

Urhea Urho

Täällä Porin puolessa olemme saaneet lehdestä lukea pienen ajan sisällä kahdesta suohon uponneesta hevosesta ja niiden hankalista pelastustoimista. Toisessa tapauksessa kävi hyvin, toisessa ei.

Omasta lapsuudestani muistuu mieleeni tuollainen vastaava tapaus, josta ainakin itselleni ja Anja-siskolleni jäi melkoinen ”suokammo”.

Toisiin Tattarin Urho säikevä oli uponnut Hievasunmäen lähetyksillä olevaan toisiilaisiin omaan suohon. Kylän miehiä oli hälytetty pelastustoihin ja tietenkin me lapset kipaissimme sinne katsomaan pelastusoperaatiota.

Urhosta oli näkyvissä enää vähän selkää ja päätä. Siinä se eläinraukka sitten kaikin voimin yritti päästä pois sieltä upottavasta suosta. Mitä enemmän se siinä teutaroi, sen syvemmälle se aina vain painui.

Isä taisi häärätä päällysmiehenä ja olla keksimässä, mitä pitäisi tehdä Urho-raukan pelastamiseksi. Sen ainakin muistan, kuinka paikalle oli tuotu pitkiä köysiä ja hevosen ohjaksia, joita yritettiin saada pitkien keprien avulla pujotetuksi Urhon mahan alle. Lopulta

kahden pitkän seipään väliin kiinnitetty nuora saatiin Urhon etujalkojen alitse niin, että päästiin varovasti nostamaan hevosen etupäättä pikku hiljaa suosta ylös.

Niinhän siinä sitten kävi, että mutainen Urho sieltä väsyneenä ja tärisenä ylös saatiin. Siinä se sitten makasi maassa huohottaen ja päätään heilutellen. Lopulta Urho nousi tärisemällä jaloilleen ja lähti vaivalloisesti taluttajansa perässä tallustelemaan kotiin päin.

Oli se vain sellainen kokemus, että se jätti meihin tyttöihin melkoinen ”suokammon”.

Terttu Ketola

Asianajaja

ASIANAJAJA
on asianajajaluotteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajotoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeus-turva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppalankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

AA, VT Jari Heikman
AA, VT Katri Ranta-Eskola
VT Kaarina Nylamo
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa
Puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Sonkajärvellä Pohjois-Savossa
2. vuonna 1443
3. Suezille Egyptiin
4. 46 kielelle
5. 13.
6. tavallista sokeria
7. 1 068,8 metriä
8. tuutinki
9. Matti Ahde (SDP)
10. persialaiskissa

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. (02) 7622 950
Oikokatu 3, Loimaa

Avoinna: ma-pe 12-18, la 10-14

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäätä Loimaan Aluesairaalaa

LAATUA EDULLISUUTTA AMMATTILAISelta

- Kellohuoltopalvelu
- Käsikaiverrukset
- Konekaiverrukset
- Korukorjaus/ kivi-istutustyöt
- Sormuksien valmistus
- Ja nyt myös lasikaiverrus

KAIKKI PAIKAN PÄÄLTÄ

KELLOLIIKE

Juhani Lankinen Ky

Kauppalankatu 2, Loimaa
Puh. (02) 763 2760
(Kaupungintaloa vastapäätä)

Erikoishammasteknikko

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

ERLUND-talo

Hengittävä hirsitalo. Rakenteissa ei muoveja eikä epäorgaanisia aineita. Englannin MTV:n valinta Suomen edustajaksi Grand Designs-ohjelmaan.

Asu terveellisesti, hengitä vapaasti unelmiesi talossa, Erlund-talossa!

MELLILÄN HIRSITYÖ
Ysitie 345, 32300 MELLILÄ

Kotimaan myynti:
Juhani Eklund p. 0400-530 979
e-mail: myynti@erlund-house.com

EHT-
liiton
jäsen

Raija Laaksonen